

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2016

ΕΚΦΡΑΣΗ-ΕΚΘΕΣΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ Θέματα και Απαντήσεις

Επιμέλεια: Ομάδα Φιλολόγων

www.othisi.gr

Δευτέρα, 16 Μαΐου 2016
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΚΦΡΑΣΗ – ΕΚΘΕΣΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η φιλία

Η φιλία, δώρο ακριβό και ευτύχημα σπάνιο, έχει πανάρχαιους τίτλους ευγένειας. Την εχάρηκαν άνθρωποι εκλεκτοί, σε όλα τα γεωγραφικά και τα ιστορικά πλάτη της οικουμένης, και την εγκωμίασαν ποιητές, σοφοί, πολιτικοί με τον τρόπο του ο καθένας, αλλά όλοι με την ίδια συγκίνηση. Άλλωστε, εκτός από την καταγωγή της λέξης (που είναι κατευθείαν παράγωγο του κύριου για την «αγάπη» ρήματος: φιλείν), και μόνο το γεγονός ότι, για να τονίσουμε την εκτίμηση και την εμπιστοσύνη μας προς τα πιο **οικεία** μας πρόσωπα, δηλώνουμε ότι τους θεωρούμε «φίλους», μαρτυρεί πόσο ψηλά η κοινή συνείδηση τοποθετεί τη φιλία.

Τι είναι η φιλία; «Εύνοια», φυσικά, όπως λέγει ο Αριστοτέλης να έχεις, δηλαδή, καλές διαθέσεις απέναντι σ' έναν άνθρωπο, να αισθάνεσαι στοργή γι' αυτόν, να επιζητείς την συντροφιά του και να θέλεις την ευτυχία του· να είσαι εύνους προς κάποιον και αυτός εύνους προς εσένα να υπάρχει ανταπόκριση, αμοιβαιότητα στα αισθήματά σας, να τον αγαπάς και να τον τιμάς κι εκείνος, επίσης, να σε αγαπά και να σε τιμά. Γι' αυτό, όσο τρυφερές κι αν είναι οι σχέσεις μας με τα άψυχα, δεν λέγονται φιλία. Όταν αγαπούμε ένα άψυχο πράγμα, αυτό που αισθανόμαστε δεν είναι φιλία.

Μπορούμε να διακρίνουμε τρία είδη φιλικών σχέσεων, κατά τον Αριστοτέλη: «διά το χρήσιμον», «δί' ηδονήν», «διά το αγαθόν». Στην πρώτη περίπτωση, συνδεόμαστε μ' έναν άνθρωπο, επειδή ο ένας μας είναι στον άλλο χρήσιμος (για τις υποθέσεις, τις ανάγκες, τη σταδιοδρομία, τις πολιτικές φιλοδοξίες μας κ.τ.λ.). Στη δεύτερη, διατηρούμε στενές σχέσεις μαζί του, επειδή μας προξενεί ευχαρίστηση (είναι διασκεδαστικός, έξυπνος συνομιλητής, **επιδέξιος** συμπαίκτης κ.τ.λ.). Και στις δύο περιπτώσεις, «αγαπούμε» τον άλλο κι εκείνος μας «αγαπά» όχι για την ανθρώπινη ποιότητά μας, επειδή, δηλαδή, είμαι εγώ αυτός που είμαι και είναι εκείνος αυτός που είναι (κατά το σώμα και την ψυχή, το ήθος, το πνεύμα), αλλά επειδή κάτι άλλο περιμένουμε απ' αυτόν και αυτός από εμάς, ένα κέρδος (υλικό ή ηθικό) ή μιαν απόλαυση (την τέρψη της ευχάριστης συναναστροφής).

Του τρίτου είδους ο φιλικός δεσμός είναι η τέλεια, η ουσιαστική και ακατάλυτη φιλία. Τον κάνω συντροφιά, τον τιμώ, τον αγαπώ, με κάνει συντροφιά, με τιμά, με αγαπά, όχι επειδή περιμένω απ' αυτόν ή εκείνος περιμένει από μένα **ωφέλεια** (με όλο που βέβαια και μπορώ και θα τον ωφελήσω, όπως και εκείνος επίσης, και μπορεί και θα με ωφελήσει), ούτε επειδή μου είναι ευχάριστος και του είμαι ευχάριστος (με όλο

που πραγματικά αισθανόμαστε ευχαρίστηση ο ένας κοντά στον άλλο), αλλά επειδή, όντας ο καθένας μας αυτό που είναι, μοιάζουμε ο ένας στον άλλο –η ομοιότητά μας βρίσκεται στην ανθρώπινη αξία μας, στο υψηλό ποιόν της ανθρωπιάς μας. Η τέλεια, λοιπόν, φιλία είναι συνάντηση και δεσμός δύο προσώπων απάνω στον ίδιο ηθικό άξονα, στην ίδια αξιολογική κλίμακα. Θεμέλιο και εγγύηση της αγάπης τους είναι η «αρετή», και επειδή η αρετή είναι «κτήμα ες αεί» του ανθρώπου, ούτε αλλοτριώνεται, ούτε φθείρεται: οι φιλίες που δημιουργούνται απάνω σ' αυτή τη βάση είναι σταθερές και μόνιμες, αδιάλυτες.

Φίλος είναι ο παραστάτης και σύμμαχός μας στον τραχύ αγώνα να υπάρξουμε, να σηκώσουμε το βάρος της ανθρωποσύνης μας, χωρίς να συντριβούμε ή να ευτελιστούμε. Όταν σε μια βαρυσήμαντη καμπή του βίου μελετούμε ή επιχειρούμε κάτι πολύ σοβαρό και επικίνδυνο, έχουμε ανάγκη από ένα καλόγνωμο σύμβουλο και **αυστηρό** κριτή, για να συζητήσουμε μαζί του ελεύθερα και χωρίς περιστροφές το πρόβλημά μας. Ποιος μπορεί να είναι αυτός ο σύμβουλος και κριτής; Μπορεί το πρόσωπο τούτο να είναι άλλος εκτός από τον φίλο;

Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, σσ. 111-121,
Εκδόσεις Νόηση, Αθήνα, 2008 (Διασκευή).

ΘΕΜΑ Α1.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (90-110 λέξεις).

Μονάδες 25

ΛΥΣΗ

Στο κείμενο αναλύεται το περιεχόμενο και η αξία της γνήσιας φιλίας. Ειδικότερα, αναφέρεται η διαχρονικότητά της, που επιβεβαιώνεται από την εξύμνησή της από τους ανθρώπους του πνεύματος, την ετυμολογία της και τη χρήση της για τον προσδιορισμό της εκτίμησης προς τους οικείους. Ακολουθως, ορίζεται η φιλία ως σύνολο ευγενών συναισθημάτων, όπως καλοπροαίρετη διάθεση, στοργή, συντροφικότητα, αμοιβαιότητα και εκτίμηση προς το συνάνθρωπο. Αποδίδεται από το συγγραφέα η Αριστοτελική διάκριση της έννοιας, σύμφωνα με την οποία οι δύο πρώτες μορφές φιλίας έχουν κοινό γνώρισμα την προσδοκία αμοιβαίου οφέλους, υλικού ή ηθικού, ενώ η τρίτη θεωρείται η μόνη γνήσια, γιατί στηρίζεται στην ανθρώπινη ποιότητα, στις κοινές αξίες και στην αρετή που τις θεμελιώνει. Καταληκτικά, εξαιρείται ο ρόλος του φίλου στις κρίσιμες στιγμές του ανθρώπινου βίου ως προσώπου που με ευθυκρισία και αμεροληψία εμπνέει εμπιστοσύνη.

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

- α. Ακόμα και οι τρυφερές σχέσεις μας με τα άψυχα είναι φιλία.
- β. Η αμοιβαιότητα των αισθημάτων είναι απαραίτητη προϋπόθεση της φιλίας.
- γ. Η φιλία δεν αποκλείει την προσδοκία οποιασδήποτε υλικής ανταμοιβής και ευχαρίστησης.
- δ. Η τέλεια φιλία είναι εκείνη που στηρίζεται σε ηθικές αξίες.
- ε. Σε μια δύσκολη στιγμή της ζωής μας μπορούμε να στηριχτούμε και σε άλλους συμπαρασάτες και συμβούλους εκτός από έναν φίλο.

Μονάδες 10

ΛΥΣΗ

- α. Λ
- β. Σ
- γ. Σ
- δ. Σ
- ε. Λ

B2. α) Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου του κειμένου «Μπορούμε να διακρίνουμε ... (την τέρψη της ευχάριστης συναναστροφής).» και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 4

β) Ποια νοηματική σχέση εκφράζουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις;

Άλλωστε (1 η παράγραφος)

δηλαδή (2 η παράγραφος)

Όταν (2 η παράγραφος)

λοιπόν (4 η παράγραφος).

Μονάδες 5

ΛΥΣΗ

B2. α) Δύο τρόποι ανάπτυξης που διακρίνονται στην τρίτη παράγραφο του κειμένου είναι οι εξής:

- Διαίρεση, με διαιρετέα έννοια τις «φιλικές σχέσεις», διαιρετική βάση «τα είδη» (ως προς το στόχο σύναψής τους) και πηλίκo/αποτελέσματα διαίρεσης: «διά το χρήσιμον», «δί'ηδονήν», «δια το αγαθόν».

- Αιτιολόγηση, καθώς δίνεται αρχικά ο λόγος για τον οποίο στην πρώτη περίπτωση ο άνθρωπος συνδέεται με τον άλλον «δια το χρήσιμον», αλλά και ο λόγος που στην δεύτερη περίπτωση ο άνθρωπος διατηρεί στενές σχέσεις «δίηδονήν». Στο τέλος, μάλιστα, αποδίδεται ο λόγος που και στις δύο περιπτώσεις «αγαπά» ο άνθρωπος τον άλλον και αντίστροφα, δηλαδή για ένα κέρδος ή μίαν απόλαυση. Ενδεικτική διαρθρωτική λέξη αυτού του τρόπου ανάπτυξης είναι το «επειδή».
- (παραδείγματα) που αποσαφηνίζουν το «χρήσιμος» (για τις υποθέσεις ...φιλοδοξίες μας κ.τ.λ.), την «ευχαρίστηση» (είναι διασκεδαστικός...επιδέξιος συμπαίκτης κ.τ.λ.)

β) Οι νοηματικές σχέσεις που εκφράζουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις είναι οι εξής:

άλλωστε: εκφράζει σχέση προσθήκης (λανθάνει και σχέση έμφασης – βεβαιότητας, καθώς επιβεβαιώνεται η υψηλή αξία της φιλίας)

«δηλαδή»: εκφράζει σχέση επεξήγησης, καθώς διευκρινίζεται κατά τον Αριστοτέλη η λέξη «εύνοια»

«Όταν»: εκφράζει χρονική σχέση, καθώς δηλώνεται η αόριστη επανάληψη στο παρόν και το μέλλον αναφορικά με τη φιλία

«λοιπόν»: εκφράζει σχέση συμπεράσματος, αναφορικά με την τέλεια φιλία

B3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: εγκωμίασαν, ευχαρίστηση, συναναστροφής, ακατάλυτη, φθείρεται.

Μονάδες 5

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: οικεία, επιδέξιος, ωφέλεια, αξία, αυστηρό.

Μονάδες 5

ΛΥΣΗ

B3. α)

εγκωμίασαν: επαίνεσαν, εξύμνησαν

ευχαρίστηση: χαρά, απόλαυση

συναναστροφής: συντροφιάς, συγχρωτισμού, παρέας

ακατάλυτη: αιώνια, άφθαρτη, παντοτινή

φθείρεται: καταστρέφεται, διαβρώνεται

β)

οικεία: ανοίκεια, άγνωστα, ξένα

επιδέξιος: αδέξιος

ωφέλεια: βλάβη, ζημία

αξία: απαξία

αυστηρό: επιεική, ήπιο, ελαστικό

B4. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών και της παρένθεσης στις παρακάτω περιπτώσεις της τρίτης παραγράφου:

«διά το χρήσιμον»

«αγαπά»

(υλικό ή ηθικό).

Μονάδες 3

β) Να αιτιολογήσετε τη λειτουργία του β' ενικού ρηματικού προσώπου στη δεύτερη παράγραφο και του α' πληθυντικού στην τρίτη παράγραφο.

Μονάδες 4

ΛΥΣΗ

B4 α) «**δια το χρήσιμον**»: τα εισαγωγικά περικλείουν μια φράση της αρχαίας ελληνικής, όπως ακριβώς έχει διατυπωθεί από τον Αριστοτέλη.

«**αγαπά**»: τα εισαγωγικά εκφράζουν την ειρωνεία του συγγραφέα

(**υλικό ή ηθικό**): η παρένθεση εμπεριέχει φράση που επεξηγεί την έννοια του κέρδους

B4. β)

Ο συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιεί το **β' ενικό πρόσωπο** («να έχεις», «να αισθάνεσαι», «να επιζητείς», «να θέλεις», κλπ.) με σκοπό την ανάπτυξη οικειότητας και αμεσότητας μεταξύ αυτού και του αναγνώστη. Μοιάζει σαν να συνομιλεί μαζί του (ψευδοδιάλογος), γεγονός που προσδίδει ζωντάνια στο κείμενο.

Ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιεί και **α' πληθυντικό πρόσωπο** («συνδεόμαστε», «διατηρούμε», «αγαπούμε» κλπ.). Μέσω αυτού ο συγγραφέας εντάσσει τον εαυτό του στο σύνολο και δημιουργεί στον αναγνώστη μια αίσθηση οικειότητας, ενώ παράλληλα προσδίδει αμεσότητα και ζωντάνια στο λόγο του.

ΘΕΜΑ Γ

Σε ομιλία 500-600 λέξεων που θα γράψετε για να εκφωνήσετε σε εκδήλωση του σχολείου σας, με θέμα τις ανθρώπινες σχέσεις στη σύγχρονη εποχή, να εκθέσετε:

α) τα χαρακτηριστικά της γνήσιας φιλίας, όπως εσείς την αντιλαμβάνεστε και

β) την άποψή σας σχετικά με τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης/διαδικτύου στη δημιουργία σχέσεων φιλίας.

Μονάδες 40

Ενδεικτικό διάγραμμα οργάνωσης του κειμένου

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Αγαπητοί συνδημότες,

Πρόλογος

Αγαπητοί συμμαθητές,
είναι γεγονός πως αξιολογώντας κανείς τις ανθρώπινες σχέσεις στην εποχή μας θα διαπιστώσει ότι η ποσότητά τους, με δεδομένη μάλιστα και την επίδραση σε αυτές της τεχνολογίας, δεν είναι αντίστοιχη της ποιότητας. Η σημερινή εκδήλωση, λοιπόν, είναι μια ευκαιρία για να αναρωτηθούμε ποιο είναι το περιεχόμενο αυτών των σχέσεων και ποιο προσανατολισμό έχουν πάρει. Ο μεγάλος Έλληνας φιλόσοφος Αριστοτέλης είχε διακρίνει τρία είδη φιλικών σχέσεων: «δια το χρήσιμον», «δί' ηδονήν», «δια το αγαθόν». Τόνιζε, ωστόσο, ότι η ουσιαστικότερη, η γνησιότερη μορφή έκφρασης της φιλίας είναι αυτή που αποβλέπει στο «αγαθόν». Βασιζόμενος, λοιπόν, στην εξαιρετικά εύστοχη αυτή παρατήρηση του Αριστοτέλη, επιτρέψτε μου να σας εκθέσω τα χαρακτηριστικά που, κατά τη γνώμη μου, οφείλουν να διακρίνουν τη γνήσια φιλία.

Κ. Μέρος

Θ.Π.1 Η γνήσια φιλία διακρίνεται από συγκεκριμένα ηθικοπνευματικά γνωρίσματα.

- οι φίλοι χαρακτηρίζονται από **ανιδιοτέλεια**, που συνεπάγεται όχι ανταγωνισμό, όχι φθόνο και όχι προσδοκία ανταλλαγμάτων (εκμετάλλευση, κερδοσκοπία κτλ),
- η ουσιαστική φιλία στηρίζεται στο **σεβασμό** και στην **αποδοχή της προσωπικότητας** και της ιδεολογίας του, των πιστεύω του και των όποιων χαρακτηριστικών της ψυχοσύνθεσής του, με δεδομένο ότι αποκλείεται το ενδεχόμενο της απόλυτης σύμπτωσης των γωνιών του χαρακτήρα του δικού μου με τον δικό του (υπερτονίζουμε τα θετικά χαρακτηριστικά που είναι κοινά μεταξύ μας και ανεχόμαστε τις όποιες ιδιαιτερότητες),
- χαρακτηριστικό είναι η **εμπιστοσύνη** και η αίσθηση ικανοποίησης της ψυχολογικής αναπλήρωσης με την έννοια του ότι έχουμε κάποιον άνθρωπο με τον οποίο μπορούμε να μοιραστούμε τη χαρά ή τη λύπη μας για να μην αισθανόμαστε μόνοι (η πραγματική φιλία μας προσφέρει τη δυνατότητα μιας γνήσιας αποατομίκευσης: μιας δυνατότητας συνεχούς προέκτασης του «εγώ» στο «εμείς» → καθιστούμε κοινωνική την ατομικότητά μας),

- ο καλοπροαίρετος διάλογος που σηματοδοτείται από την αγαθή πρόθεση των φίλων, εφόσον επιδίωξη όλων είναι η αλήθεια, όποιο και αν είναι το προς συζήτηση ή αντιλογία θέμα (επιστημονικό, πολιτικό, καλλιτεχνικό κλπ.). Ας μην ξεχνάμε ότι ένας μεγάλος σοφός διακήρυσσε: «Υπάρχει η δική μου αλήθεια, η δική σου αλήθεια και η αλήθεια». Χαρακτηριστικό γνώρισμα της γνήσιας φιλίας είναι το να προσπαθούμε μέσω του διαλόγου ειλικρινά ο καθένας να υπερβεί την δική του αλήθεια και να προσεγγίσει την αντικειμενική αλήθεια.
- η **εποικοδομητική κριτική** αποτελεί βασικό γνώρισμα της γνήσιας φιλίας, εφόσον διαθέτει στοιχεία θετικής αντιπροσφοράς και είναι δεδομένη η πρόθεση όχι να καταστραφεί ένα έργο συντελεσμένο μα να παραχθεί κάτι

Θ.Π.2

Οι γνήσιες φιλικές σχέσεις εμπεριέχουν ψυχικές αρετές που ενισχύουν την ανάγκη για συντροφικότητα.

- Η γνήσια φιλία ενισχύει την **αισιοδοξία** μας για τη ζωή (νιώθουμε ότι υπάρχει κάποιος που μας καταλαβαίνει, συμμερίζεται το πάθος μας, χαίρεται μαζί μας για τις επιτυχίες και αυτό συνεπάγεται έντονη αίσθηση συντροφικότητας),
- ενισχύει το αίσθημα της ανιδιοτελούς **αγάπης** που συγχωρεί, που συμπονά και που τελικά αποτελεί μια από τις βασικές προϋποθέσεις της ψυχικής ισορροπίας και της ευτυχίας.

Μεταβατική Παράγραφος

Κυρίες και κύριοι,

η σύναψη σχέσεων σήμερα αναμφίβολα επηρεάζεται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που λειτουργούν πολλαπλασιαστικά από πλευράς ευκαιριών διεύρυνσης των σχέσεων. Δημιουργούν δηλαδή μία διαδικτυακή κοινότητα με απεριόριστες δυνατότητες διάδρασης καταργώντας τα τοποχρονικά όρια επικοινωνίας.

Θ.Π.3

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προάγουν τη δημιουργία φιλίας.

- διευκολύνουν την **επικοινωνία**, αφού αίρονται τα εμπόδια της ασθματικής καθημερινότητας και με αυτόν τον τρόπο διατηρούνται ή δημιουργούνται ανθρώπινες σχέσεις,
- συνάντηση και επαφή με άτομα **κοινών ενδιαφερόντων** (ομάδες – κύκλοι χρηστών),
- ανταλλαγή απόψεων και ανάπτυξη σχέσεων που διευκολύνουν την **κοινωνικοποίηση** του εφήβου,
- συμβάλλουν στην **ανάκτηση επαφών** με ανθρώπους με τους οποίους για διάφορους λόγους οι σχέσεις είχαν χαθεί,
- **σύναψη σχέσεων** ατόμων που ανήκουν σε **διαφορετικούς πολιτισμούς**.

Θ.Π.4

Ωστόσο, τα μέσα δικτύωσης δεν αποτελούν πάντα συντελεστή προαγωγής των σχέσεων.

- δίνεται η **ψευδαίσθηση της κοινωνικότητας**, αφού δίνεται έμφαση στην ποσότητα και όχι στην ποιότητα των σχέσεων, άρα η επικοινωνία γίνεται επιφανειακή καθώς περιορίζεται σε μια συνθηματολογική – τυποποιημένη ανταλλαγή απόψεων και έκφραση συναισθημάτων,
- οι χρήστες συχνά **αξιοποιώντας** την ασφάλεια της ανωνυμίας των δικτύων κρύβουν τις προθέσεις τους ή και τα χαρακτηριστικά τους με στόχο την **εκμετάλλευση και την εξαπάτηση των άλλων** (περιπτώσεις διαδικτυακού εκφοβισμού, σεξουαλικής ή οικονομικής εκμετάλλευσης, προσβολή προσωπικότητας του δέκτη κ.ά.)

Επίλογος

Αγαπητοί συμμαθητές, κλείνοντας τη σύντομη εισήγησή μου, θέλω να τονίσω ότι οι φιλικές σχέσεις συντελούν στην ολοκλήρωση της ανθρώπινης ύπαρξης. Ωστόσο, για τη σύναψή τους είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες προϋποθέσεις, αν δε θέλουμε ν' αποβούν εύθραυστες και εφήμερες ή να μας οδηγήσουν σε αδιέξοδα. Οι προϋποθέσεις αυτές σχετίζονται με ορισμένες αρετές, που θα αποτελέσουν το στέρεο βάθρο, πάνω στο οποίο θα οικοδομηθούν. Ας λάβουμε υπόψη μας, ότι στην εποχή μας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δημιουργούν διευρυμένες δυνατότητες για ανάπτυξη φιλιών, ωστόσο χρειάζεται συνεχής εγρήγορση, ώστε να αποφευχθούν οι κίνδυνοι που απορρέουν από την αλόγιστη χρήση τους.

Σας ευχαριστώ

ΠΡΟΣΟΧΗ: Εννοείται ότι εάν κάποιος μαθητής στο δεύτερο σκέλος της παραγωγής λόγου έχει υποστηρίξει διαφορετική άποψη από αυτή του παραπάνω διαγράμματος, εφόσον είναι τεκμηριωμένη, μπορεί να γίνει δεκτή.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Ο πάντα επίκαιρος για τους νέους λόγος περί φιλίας του Ε.Π. Παπανούτσου στο «κάδρο» των φετινών εθνικών εξετάσεων.

Το κείμενο, από τα πλέον εξαιρετικά της δοκιμιακής γραμματείας, με θέμα την αξία της φιλίας, διακρίνεται από λογική οργάνωση και αλληλουχία ιδεών, από ευκρίνεια νοημάτων αλλά και από υψηλού επιπέδου λεξιλόγιο.

Η πυκνώσή του απαιτεί πολύ καλό χειρισμό του γλωσσικού κώδικα από την πλευρά του μαθητή και απόδοση αναλόγως επίσημου ύφους.

Η ορθή κατανόηση του κειμένου, μάλιστα, εξασφαλίζει και την απάντηση στην άσκηση Β1 (Σωστό / Λάθος). Στο σύνολό τους οι ασκήσεις κρίνονται ως προσπελάσιμες και άπτονται του θεωρητικού υπόβαθρου του μαθήματος. Μικρή δυσκολία εντοπίζεται στην άσκηση συνωνύμων / αντωνύμων (Β3).

Η επιλογή της παραγωγής λόγου βρίσκεται σε απόλυτη νοηματική αλληλουχία με το κείμενο του Ε. Π. Παπανούτσου, όπου προσδιορίζονται οι κατηγορίες της φιλίας με βάση τις προθέσεις και τα κίνητρα και δίνεται έμφαση στην γνήσια και ειλικρινή φιλία που έχει ως στόχο το «αγαθό». Οι μαθητές, συνεπώς, πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί στην απάντηση του πρώτου ζητούμενου της παραγωγής λόγου: «τα χαρακτηριστικά της γνήσιας φιλίας, όπως εσείς την αντιλαμβάνεστε», εφόσον θα πρέπει να αναφερθούν αποκλειστικά και μόνο στην αληθινή φιλία, σε αυτό που ο συγγραφέας αποκαλεί «τέλεια», «ουσιαστική», «ακατάλυτη» φιλία. Το δεύτερο ζητούμενο χρειάζεται, επίσης, ιδιαίτερη προσοχή: ο ρόλος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι σημαντικός, κάτι που πρέπει να τονιστεί στην εισαγωγή της συγκεκριμένης ενότητας, θα πρέπει ωστόσο να επισημανθούν τα αρνητικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου είδους επικοινωνίας ως προς τη δημιουργία σχέσεων γνήσιας φιλίας. Ο μαθητής, δηλαδή, καλείται να διατάξει τα νοήματά του με βάση το λογικό σχήμα: «ναι μεν ... αλλά».

Δε θα ήταν υπερβολή αν υποστηρίξαμε ότι είναι αρκετά επιτυχής η σύνθεση του φετινού θέματος έκθεσης, εφόσον προηγείται το κείμενο του Ε.Π. Παπανούτσου περί φιλίας, η κατανόηση του οποίου βοηθά τους υποψηφίους να κατηγοριοποιήσουν τις διάφορες διαστάσεις της φιλίας, προσδιορίζοντάς τους τη γνήσια φιλία και ζητώντας τους στη συνέχεια να μιλήσουν γι' αυτή.

Τέλος, σχετικά θέματα περιλαμβάνονται στο τεύχος «Τελευταία Επανάληψη – Θέματα Προτεραιότητας» εκδόσεις Ωθηση και σε Παραγωγή Λόγου στο Φυλλάδιο Ασκήσεων, τεύχος 3^ο.